

2. Духовна музика українських композиторів 20-х років ХХ століття / упоряд. М. Юрченко. Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 2004. 224 с.

3. Каталог книжок і нот Всеукраїнської православної церковної ради (1927 р.). *ЦДАВО України*. Ф. 3984. Оп. 4. Спр. 213. 2 арк.

4. Листи Яциневич І. І. до Кауфмана Л. С. (27.02.1961–08.09.1965 рр.). *ЦДАМЛМ України*. Ф. 4. Оп. 1. Спр. 256. 24 арк.

5. Музично-теоретична бібліотека імені К. Г. Стеценка. Інвентарний каталог бібліотеки (30 серпня 1918 р. – 16 травня 1924 р.). *ІР НБУВ*. Ф. 50. Оп. 1. Спр. 944. 146 арк.

6. Музично-теоретична бібліотека імені К. Г. Стеценка. Інвентарний каталог бібліотеки (20 травня 1924 р. – 8 червня 1927 р.). *ІР НБУВ*. Ф. 50. Оп. 1. Спр. 945. 144 арк.

7. Сивачук Н., Циганок О. Виховання патріотизму засобами образотворчого фольклору в українській родині другої половини ХІХ століття – першої чверті ХХ століття. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №6(2). Умань : Жовтий О. О., 2012. С. 262–266.

8. Хор студентів Київського Університету святого Володимира під керівництвом О. О. Кошиця, Я. М. Яциневича. Відгуки в друці про концерти хору і програми концертів (1906–1917 рр.). *ІР НБУВ*. Ф. 50. Оп. 1. Спр. 785. 78 арк.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/105>

ГРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ ТА ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ УСІХ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Шевченко С. В.

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Запоріжжя, Україна

Пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку України є система освіти. Одним із напрямків реформування освіти, передбачених законами України «Про освіту»,

«Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» і національною програмою «Освіта. Україна XXI століття» є створення умов для забезпечення сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в освітньому середовищі.

Соціально-психологічний клімат у закладі освіти впливає на рівень сформованості особистості здобувачів, є індикатором їх успішності, забезпечує ефективність педагогічної та науково-педагогічної діяльності, розвитку професійної майстерності.

В сучасному освітньому процесі відбувається перехід від традиційних до інноваційних методів та методик, пошук освітянських інновацій для вирішення поставлених перед системою освіти завдань, де психічне здоров'я, психологічне благополуччя й соціально-психологічний комфорт учасників освітнього процесу є необхідною умовою розвитку, самореалізації особистості. Особливо актуальним сьогодні є питання використання ігор в психологічній професійній діяльності як інструменту створення атмосфери комфорту, розширення простору співробітництва в освітньому середовищі [1].

В рамках комплексної науково-дослідної теми кафедри психології Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького «Психологічні засади актуалізації ресурсності та життєстійкості особистості: концептуалізація та розвиток (Psychological foundations of actualization of resource and vitality of the individual: conceptualization and development)» (№ 0121U110568) відбувається розробка авторських інноваційних особистісно-орієнтованих методик, зокрема трансформаційних психологічних ігор.

Трансформаційних ГРА – безпечний спосіб пізнання своєї особистості, пошуку відповідей на питання, проживання і зміни життєвих обставин через розкриття свого внутрішнього потенціалу, екологічний простір для побудови сприятливої міжособистісної взаємодії в освітньому середовищі. Психотерапевтична групова сторона гри дозволяє подивитися на свої стратегії поведінки в навчальному колективі і прийняття рішень збоку. Трансформація – це завжди зміни. Гра – тип діяльності, де важливий не результат, а САМ ПРОЦЕС. Трансформаційна гра – більше ніж гра, це наше життя в маленькому форматі настільної гри. Гра – це міні-тренінг, консультація та коучінг – 3 в 1. Ефективність трансформаційних ігор обумовлена декількома механізмами функціонування людської психіки:

1. Слово «гра» – це прийом для мозку. Виходячи з попереднього досвіду, він не сприймає гру всерйоз і тому розслабляється. Саме в такому стані особистість починає чути своє справжнє «Я».

2. Гра дозволяє подивитися з боку на себе, ситуацію, взаємини та причини певних подій. Усвідомлюючи це, особистість може

запрограмувати бажаний результат і перенести це бачення в реальне життя.

3. В процесі гри особистість вчиться розпізнавати свої почуття і емоції, а значить, розуміти інших людей.

4. У колективній грі відбувається обмін знаннями та досвідом між гравцями, приходять інсайти, осяяння, і додаткові способи вирішення своїх завдань або проблем.

5. Саме в ході гри ми можемо спостерігати явища, які складно пояснити з наукової точки зору, але які, не зважаючи на це, практично працюють. Це стосується, наприклад, сліпого вибору учасником символічних карточок, які дуже точно відображають його реальну ситуацію, переміщення в певні ділянки ігрового поля у відповідності до запиту учасників, до роботи групового поля і багато іншого.

6. Гра – це своєрідний тренажер, що допомагає пройти певну проблемну ситуацію в ігровій формі, щоб потім перенести отриманий досвід в реальність.

7. Ігрове поле служить певним безпечним простором, де існує можливість перевірити різні способи або інструменти для досягнення поставлених завдань, вивчити варіанти розвитку ситуації [2].

Трансформаційна ГРА як психологічний інструмент виконує декілька пріоритетних функцій:

1. Соціокультурне призначення гри. Гра – найсильніший засіб соціалізації особистості, що включає в себе як соціально контрольовані процеси їх цілеспрямованого впливу на становлення особистості, засвоєння знань, духовних цінностей і норм, властивих суспільству чи групі однолітків, так і спонтанні процеси, що впливають на формування людини.

2. Функція міжнаціональної комунікації. Ігри дають можливість моделювати різні ситуації життя, шукати вихід з конфліктів, не вдаючись до агресивності, учать розмаїтості емоцій у сприйнятті всього існуючого в житті.

3. Функція самореалізації людини у грі. Це одна з основних функцій гри. Для людини гра важлива як сфера реалізації себе як особистості. Саме в цьому плані їй важливий сам процес гри, а не її результат, конкуренція чи досягнення якої-небудь мети. Процес гри – це простір для самореалізації.

4. Комунікативна гра. Гра – діяльність комунікативна, хоча за чисто ігровими правилами і конкретна. Вона вводить особистість в реальний контекст складних людських відносин.

Будь-яке ігрове суспільство – колектив, що виступає стосовно кожного гравця як організація й комунікативний початок, що має безліч комунікативних зв'язків. Якщо гра є формою спілкування людей, то поза

контактами взаємодії, взаєморозуміння, взаємопоступок ніякої гри між ними бути не може.

5. Діагностична функція гри. Гра сама по собі – це особливе «поле самовираження».

6. Ігротерапевтична функція гри. Гра може й повинна бути використана для подолання різних труднощів, що виникають у людини в поведінці, у спілкуванні з оточуючими, у навчанні.

7. Функція корекції у грі. Психологічна корекція у грі відбувається природно, якщо всі учні засвоїли правила й сюжет гри, якщо кожен учасник гри добре знає не тільки свою роль, а й ролі своїх партнерів, якщо процес і мета гри їх поєднують. Корекційні ігри здатні надати допомогу учням з такою поведінкою, яка відхиляється від прийнятої норми, допомогти їм упоратися з переживаннями, що перешкоджають їхньому нормальному самопочуттю й спілкуванню з однолітками у групі.

8. Розважальна функція гри. Розвага – це потяг до різного, різноманітного. Розважальна функція гри пов'язана зі створенням певного комфорту, сприятливої атмосфери, щиросердечної радості як захисних механізмів, тобто стабілізації особистості, реалізації рівнів її домагань. Розвага в іграх – пошук. Гра має магію, здатну давати поживу фантазії, що виводить на розважальність.

Поряд з означеними функціями трансформаційної гри, ми розглядаємо її як інструмент для формування сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в освітньому середовищі [2].

Ігрові методики можна розглядати як інструмент для формування сприятливого соціально-психологічного середовища закладу освіти. Ігрове середовище підвищує мотивацію до реалізації «надситуативної активності», що полягає у виході за межі відведеної ролі і продукуванні нових ідей, алгоритмів, методів оптимального вирішення поставлених завдань тощо на основі ініціативно-творчого підходу.

Наведемо модель впливу трансформаційної гри на соціально-психологічний клімат закладу освіти (рис. 1).

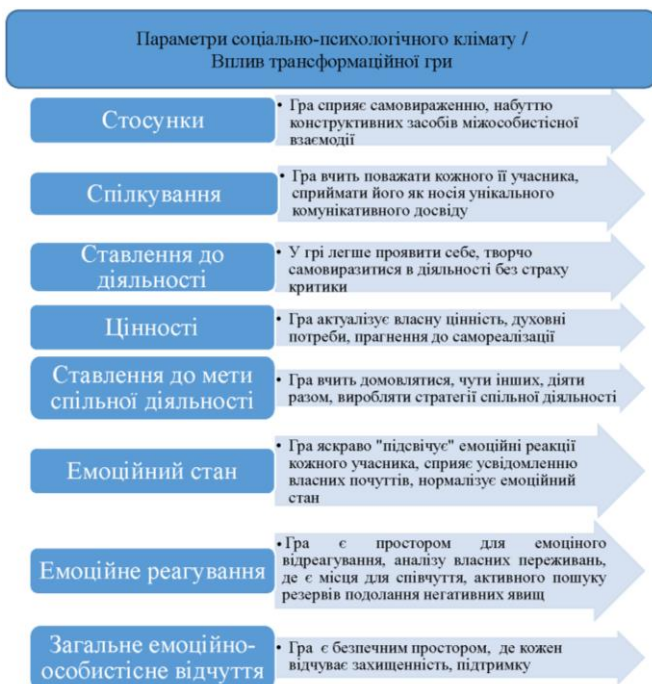

Рис. 1. Модель впливу трансформаційної гри на соціально-психологічний клімат закладу освіти [3]

Отже, використання в освітньому просторі трансформаційних ігор сприяє перетворенню усіх учасників освітнього процесу на суб'єктів активної взаємодії, що створює атмосферу співпраці, творчої самореалізації та формує сприятливий клімат у закладі освіти.

Література:

1. Андросова Н. Інноваційні технології в школі. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер.: Педагогічні науки, 2010. № 91. С. 29-34.
2. Заячківська Н., П'ятакова Г. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: навч.-метод. Посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 55 с. URL: <http://www.wikipage.com.ua/1x484c.html> (дата звернення: 21.03.2021).
3. Шевченко С.В., Варіна Г.Б. Трансформаційна психологічна гра Розправ крила: методичний посібник. Мелітополь, 2018. 23с.